
*Transskripsjonsregler og
siteringsteknikk i
hovedfagsoppgaven*

*med en ekskurs om tekstbehandling
og typografi*

IKRR, SEKSJON FOR RUSSISK SPRÅK OG LITTERATUR
UNIVERSITETET I BERGEN 2002

Innhold

Transskripsjonsregler	4
<i>Gamle og nye konvensjoner</i>	5
<i>Transskripsjon i hovedtekst og litteraturliste</i>	5
<i>Særtilfeller</i>	6
Siteringsteknikk og bibliografi	8
<i>Referanser i teksten</i>	8
<i>Fotnoter</i>	10
<i>Bibliografilisten</i>	11
Tekstbehandling og typografi	15
<i>Referanser</i>	17

DET EKSISTERER et utall regler og konvensjoner for settingen av et manuskript som hovedfagsoppgaven. Dette heftet er ingen ny mal, men forsøker—gjennom enkle modeller—å presentere noen sentrale hovedprinsipper for transskripsjon, siteringsteknikk og bibliografi.

Overgangen til bruk av datamaskin har utvilsomt reformert oppgaveskrivingen. På det rent tekniske og typografiske plan henger imidlertid altfor mange konvensjoner fra skrivemaskinens tidsalder igjen. Et kort kapittel om tekstbehandlingens mange feller (og muligheter) er derfor inkludert. Bakerst i heftet kan man finne referanser til et par grunnleggende bøker om typografi og setting av vitenskapelige manuskripter.

Ingunn Lunde

Tredje, gjennomsette og reviderte opplag, Bergen · mai 2002

Transskripsjonsregler

DET FINNES mange standarder for transskripsjon av russiske navn, titler eller ord. Reglene varierer fra språk til språk, og flere land har mer enn ett sett normer. Når hovedfagsoppgaven skrives på norsk er det i hovedsak to regelsett å velge mellom: det vitenskapelige system (brukt i dette heftet), og det norske, som sist ble revidert av Norsk språkråd i 1995.

Det vitenskapelige system krever at man bruker diakritiske tegn, f.eks. š, č (russ. ш, ч), mens de norske reglene, også kalt de populærvitenskapelige, forsøker å gjengi russiske ord og navn med norske lyder, f.eks. sj, tsj.

Nedenfor følger en oversikt over det vitenskapelige system (med noen varianter) og de nye norske reglene. Til orientering er også det vanligste engelske systemet (*Library of Congress*) tatt med.¹

<i>russisk</i>	<i>vitenskapelig system</i>	<i>norske regler</i>	<i>Library of Congress</i>
а	a	a	a
б	b	b	b
в	v	v	v
г	g	g	g
д	d	d	d
е	e	e	e
ё	e (ë)	jo (et. s/z "io")	e, ë
ж	ž	zj	zh
з	z	z	z
и	i	i	i
й	j	j	i, ĭ
к	k	k	k
л	l	l	l
м	m	m	m
н	n	n	n
о	o	o	o
п	p	p	p
р	r	r	r

¹ Dette systemet anbefales i oppgaver skrevet på engelsk.

с	s	s	s
т	t	t	t
у	u	u	u
ф	f	f	f
х	ch/kh (amer. "x")	kh	kh
ц	с	ts	ts
ч	č	tsj	ch
ш	š	sj	sh
щ	šč	sjtsj	shch
ъ	”	-	”/-
ы	y	y	y
ь	’	-	’/-
э	è/ě	e	e/ě
ю	ju	ju (et. s/z "iu")	iu
я	ja	ja (et. s/z "ia")	ia

Eksempler

<i>russisk</i>	<i>vitensk. system</i>	<i>norske regler</i>	<i>Library of Congress</i>
Зюганов	Zjuganov	Ziuganov	Ziuganov
Чернышевский	Černyševskij	Tsjernysjevskij	Chernyshevskii
Жуковский	Žukovskij	Zjukovskij	Zhukovskii

Gamle og nye konvensjoner

Som regel vil man alltid komme opp i situasjoner der russiske egennavn og stedsnavn allerede har fått en akseptert skrivemåte på norsk som ikke stemmer overens med de gjeldende regler. I slike tilfeller er det praksis å holde på norske skrivemåter som f.eks. Jerevan (Ереван), St Petersburg (Санкт-Петербург) og Jenisej (Енисей).

Man kan godt sette inn en notis i forordet av typen "Bortsett fra i enkelte egennavn og geografiske benevnelser har jeg benyttet det vitenskapelige/norske transskripsjonssystem i oppgaven."

Transskripsjon i hovedtekst og litteraturliste

Det er ikke uvanlig å benytte den norske transskripsjonsmodellen i selve oppgaven, mens de bibliografiske referansene i litteraturlisten (evt. fotno-

ter) følger de vitenskapelige reglene. Bakgrunnen for dette er at norske bokstavkombinasjoner angivelig gjør hovedteksten noe mer “lesbar,” mens en opphopning av “sjtsj,” “zj” og “kh”-forbindelser i litteraturlisten, som vil inneholde mange russiske titler, på sin side virker forstyrrende. Erfaringen viser likevel at det er vanskeligere å følge to enn ett system konsekvent, og det anbefales derfor å velge én av de to modellene og bruke den gjennomgående i oppgaven.

En eldre konvensjon til bruk i litteraturlisten er å skrive russiske referanser på russisk med kyrilliske bokstaver, mens bare litteratur på språk med ikke-kyrillisk alfabet skrives med latinske bokstaver. Dette er en modell man finner mest i bøker fra det tidligere Østeuropa. Oftest er det da satt opp to lister, noe som straks gjør bibliografien mindre oversiktlig, én med russiske (evt. bulgarske, ukrainske, hviterussiske, makedonske etc.) titler som følger det russiske alfabets rekkefølge, og én med titler på språk som ikke bruker kyrilliske bokstaver. Problemer av typen “hva gjør vi med NNs artikkel fra 1976, skrevet på russisk i det nordiske tidsskriftet *Scando-Slavica*” vil fort dukke opp, og identiske forfattere havner i ulike lister. Og lager man én liste som følger det russiske alfabet, vil leseren forundres over å finne f.eks. A. Wierzbicka helt i begynnelsen av bibliografien. Denne modellen anbefales ikke sålenge hovedfagsoppgaven skrives på norsk eller engelsk.

Særtilfeller

Mange emigrantrussere velger seg en skrivemåte av navnet som ikke stemmer overens med gjeldende regler. Det vanligste er å holde på den navneformen de selv benyttet, f.eks. Georges Florovsky (istedenfor Georgij Florovskij), Trubetzkoy (istedenfor Trubeckoj/Trubetskoj), i oppgavens hovedtekst og i litteraturlisten når tekstene deres er på vestlige språk. Når de nå utgis på russisk, er det imidlertid praksis å referere i bibliografien til Trubeckoj/Trubetskoj og Florovskij — altså transskribere på vanlig måte. Eventuelt kan man først referere navnet slik det staves i den aktuelle teksten, og så sette den mer kjente navneformen i (hake)parentes. Det er imidlertid også viktig å ikke bli for hyperkorrekt i slike spørsmål. Det viktigste med en bibliografi er at den er oversiktlig og på den mest effektive måte gjør leseren istand til å identifisere og finne frem til referansen.

Navn på mange vestlige forskere vil se anderledes ut når de i en referanse til f.eks. en russisk artikkel transskriberes tilbake til det latinske alfabet. Når Tore Hansen publiserer på russisk blir han Торе Хансен, og må i bibliografien refereres til som “Ture Khansen.” Det vanlige i slike tilfeller er imidlertid å føre navnet i listen etter sin vestlige skrivemåte og sette transskripsjonen av den russiske navneformen i (hake)parentes:

Hansen, Tore [Khansen, Ture], 1987, “Problema kategorii oduševlenosti v russkom jazyke,” *Filologičeskie nauki* 4 (2), ss. 59–71.

Noen forfattere forandrer måten å stave sine navn på i ulike perioder av livet, ikke alltid etter hvilke språk de skriver. Her vil man enten måtte velge én variant, eller også lage krysshenvisninger. F.eks. finner man, til fortvilelse for bibliotekarer og referenter, både Čiževskij, som er den “korrekte” russiske transskripsjon, Čyževs’kyj, som i nyere tid har fått en renessanse i miljøene for ukrainske studier, og det ideosynkratiske Tschizewskij, som var den formen mannen selv holdt fast ved den siste del av livet. Hans fornavn opptrer også i minst tre varianter: Dmitrij, Dmitry, Dmytro.

Siteringsteknikk og bibliografi

DET FINNES mange måter å sitere primær- og sekundærlitteratur på, en del tidsskrifter følger sin egen mal, samtidig som det eksisterer bestemte konvensjoner i forskjellige land. Det viktigste i en hovedfagsoppgave er å følge ett fornuftig oppsett konsekvent. Jeg vil i det følgende skissere to måter å sitere på, det såkalte Harvard-systemet med referanser i teksten, og en variant av den tradisjonelle modellen med fotnoter.

Referanser i teksten

Her siteres referansen i hovedteksten med en parentes som inneholder (etternavn årstall:sidetall). Mellom etternavn og årstall står mellomrom, ellers ikke (her er praksisen varierende, men denne løsningen ser akseptabel ut, og man unngår problemer med linjeskift som splitter referansen). Når referansen kommer like etter forfatterens navn i teksten, kan navnet sløyfes i parentesen. Eksempler:

Gorkijs fortelling “Na plotakh” er ikke så mye et narrativ som en dramatisk iscenesettelse av en konflikt. Som en kritiker lakonisk bemerker, “People do not talk very much when they steer in a fog across a wide and powerful river — but this, I suppose, is what is called stark realism.” (Nabokov 1981:52).

Som Nabokov (1981:52) lakonisk bemerker, “People do not talk very much when they steer in a fog across a wide and powerful river — but this, I suppose, is what is called stark realism.”

Henvisningen viser til en bibliografisk liste bak i oppgaven/boken, der alle siterte referanser er satt opp etter f.eks. følgende mal:

Nabokov, Vladimir, 1981, “Maksim Gorki (1868–1936),” *The New York Review of Books* 28 (14), ss. 49–52.

Det kan henvises til flere tekster av samme forfatter i en parentes, f.eks. (Thomson 1978:35; 1983:24–33) eller til tekster av ulike forfattere, f.eks.

(Morson 1992:48–55; Emerson 1994:87). I begge tilfeller skiller man referansene ad med semikolon.

Man kan henvise på denne måten både når man har brukt et ordrett sitat og når man vil referere til en hel bok eller artikkel. I siste tilfelle sløyfes sidetallene i parentes. Eksempler:

Vinogradov (1915:343ff.) tar utgangspunkt i den lange, første redaksjon av teksten og en av de korte, den fjerde, utgitt av Loparev (1893).

Den første referansen ovenfor viser til side 343 og de følgende i Vinogradovs artikkel. Ved siden av forkortelsen ff. finner man også en enkelt f. (343f.) som er en annen måte å si 343–44 på. Forkortelsene f og ff kan også skrives uten punktum.

Når referansen viser til en fotnote, skriver man (Meyer 1946:245, n. 37). Er verket i flere bind, må volum settes inn: (Meyer 1946, 4:436).

Noen bøker har først en innledning som følger et annet pagineringsystem en hovedteksten, f.eks. små romertall. Henvises det til sider som er paginert slik (f.eks. side 97 i eksemplet), må dette mønsteret følges: (Franklin 1991:icvii).

Korte sitater kan stå i hovedteksten og må settes i anførselstegn. Henvisingen kommer da etter det siste anførselstegnet, og punktum settes (også) etter referansens parentes. Eksempel:

“I forlengelsen av Belyjs tiltagende kritiske og avvisende holdning til Kant og nykantianismen blir ‘likvideringen’ av den teoretiske fornuft et hovedanliggende i den tredje fasen.” (Helle 1992:212).

Hvis man siterer en ufullstendig setning kan eventuelle setningstegn som komma og semikolon sløyfes før anførselstegnet (sett eventuelt inn [...] før anførselstegnet dersom det er viktig å markere at setningen er ufullstendig sitert), men behold — innenfor anførselstegnet — tegn som angir intonasjonen (f.eks. ! og ?) i det som siteres. Det settes likevel punktum etter parentesen:

“Peer, du lyver! — Nej, jeg gør ej!” (Ibsen 1867:7).

Det er ofte mer elegant å ikke alltid sitere ordrett i anførselstegn, men heller flette andres konklusjoner, teser etc. inn i sin egen tekst *med referanse til kilden*. Slik unngår man også uelegante overganger og tvilsom syntaks mellom f.eks. norsk (hovedtekst) og engelsk/tysk/russisk etc. i kilden. Ordrette sitater kan derimot være aktuelle hvis formuleringen er viktig eller spesielt god.

Vil man ha med et lengre sitat ordrett, settes dette med innrykk og uten anførselstegn. En tommelfingerregel er at dersom sitatet går over tre linjer, bør det tas ut av hovedteksten og settes separat. Sitatet avsluttes da med punktum (eventuelt [...] hvis setningen er ufullstendig), og referansen følges *ikke* av punktum. Eksempel:

Принципиального различия между историческим и неисторическим сюжетом для Толстого нет. На отрицании этого различия, в сущности, и построена идеологическая база «Войны и мира», резко отличающая этот роман от обычных исторических романов. (Ejkenbaum 1974:111)

Innrykket skal være like langt som innrykk ved nytt avsnitt (se kapitlet om tekstbehandling) og det er nok med innrykk på venstre side. Man kan sette alle innrykkete sitater i en mindre skriftstørrelse — 2 pt lavere enn hovedteksten — og med smalere linjeavstand, men dette er ikke nødvendig.

Harvard-systemet utelukker ikke bruk av fotnoter til opplysninger som man synes hører til her.

Fotnoter

Bruker man fotnoter, gir man første gang tekstens fulle referanse, senere i samme kapittel henvises det til en kortform av referansen. Eksempel:

Allerede i sine berømte “Pragerteser” fra 1928 hevdet Roman Jakobson og Jurij Tynjanov at liksom ethvert system nødvendigvis eksisterer som en utvikling, vil, på den annen side, all utvikling være av systematisk natur.¹

I fotnoten står så:

- 1 Roman Jakobson & Jurij Tynjanov, 1981, "Problemy izučenija literatury i jazyka," *Selected Writings*, vol. 3, S. Rudy (red.), Haag: Mouton, ss. 3–6.²

Neste gang det henvises til samme tekst er det nok å sette i fotnoten:

- 2 Jakobson & Tynjanov, 1981, s. 6.

Dersom referansen formateres med årstallet til slutt, slik det også er vanlig, kan man referere til navn og korttittel, f.eks.

- 3 Jakobson & Tynjanov, "Problemy," s. 6.

Selv om man har fulle referanser i fotnoter må det lages en bibliografi-liste bak i oppgaven. Bibliografilisten ser identisk ut om man bruker fotnoter eller Harvard-systemet til sitering. Legg merke til at i fotnotene står initialene eller fornavnet foran etternavnet, i bibliografilisten, som ordnes alfabetisk, føres de etter.

En annen siteringsteknikk når man benytter fotnoter er det eldre systemet med forkortelsene *op. cit.*, *ibid.* etc. som imidlertid ikke beskrives her og heller ikke anbefales, fordi det er omstendelig og ikke uten videre lar seg kombinere med det automatiserte fotnotesystem mange moderne tekstbehandlingsprogram støtter.

Bibliografilisten

Litteraturlisten bak i hovedfagsoppgaven skal hovedsakelig inneholde primær- og sekundærlitteratur som er sitert i oppgaven. I tillegg kan man sette opp litteratur som har vært til nytte under arbeidet uten å bli sitert direkte i teksten, samt et utvalg andre sentrale verker om det emne man har skrevet om. I beste fall skal listen samtidig fungere som en orienterende bibliografi til leseren. Avhengig av emnets karakter, kan det være aktu-

2 Her henvises til hele artikkelen. Skal man referere til én side, skrives (ss. 3–6), s. 5.

elt å dele bibliografien opp i to avdelinger: én for primærttekster og én for sekundærlitteratur.

Dersom man har en omfattende bibliografi, kan det lønne seg å lage en liste over forkortninger for de tidsskrifter og serier som forekommer i flere referanser. Mange tidsskrifter har faste konvensjonelle forkortninger. Lister over slike forkortninger finner man som regel i annen sekundærlitteratur.

Eksempler:

<i>RES</i>	<i>Révue des Etudes Slaves</i>
<i>Sc-Sl</i>	<i>Scando-Slavica</i>
<i>SEEJ</i>	<i>Slavic and East European Journal</i>
<i>TODRL</i>	<i>Trudy otdela drevnerusskoj literatury</i>
<i>WSJb</i>	<i>Wiener Slavistisches Jahrbuch</i>
<i>WSA</i>	<i>Wiener Slawistischer Almanach</i>

Hypig siterte verker, f.eks. primærttekster eller ordbøker, kan være aktuelt å referere til i hovedteksten med en forkortelse eller bare et navn eller ord — disse referansene føres også i listen over forkortelser.

Som leser setter man alltid pris på å få vite det fulle fornavnet til en P. Rolland, E. Greber og andre slavister mindre kjent i Norge. Som hovedregel bør man bestrebe seg på å finne frem til fornavnene og ta dem med i bibliografilisten. Imidlertid er det ikke alltid så lett å spore opp fornavn (og farsnavn) til en russer man ikke kjenner mer til enn at han/hun har skrevet den artikkelen man siterer. (De store online-bibliotekene og Universitetsbibliotekets CD-ROM-plater med artikkelindekser og bibliografier er selvsagt blitt et viktig hjelpemiddel her.) Dessuten er det “urussisk” å sette fulle for- og farsnavnsformer i russiske referanser. En mulighet er å bruke initialer og etternavn i russiske bibliografiske referanser (og fullt fornavn og etternavn (da gjerne uten farsnavn) kun når den russiske forsker omtales i teksten³). Noen foretrekker imidlertid konsekvens og lik

3 Å bruke fullt navn på forskere når de omtales i hovedteksten er generelt en god vane. Her skiller imidlertid fagtradisjonene litt lag. Lingvistiske artikler bruker ofte kun etternavn, mens litteraturvitere eller historikere gjerne setter fullt navn i hovedteksten.

praksis over hele linjen, altså ingen særbehandling av russiske forskere, eller — det mindre informative alternativ — kun initialer over hele linjen.

Nedenfor gis det eksempler på bibliografisk formatering av ulike typer referanser. Som før nevnt finnes det et utall modellvarianter, og det viktigste er å velge ett mønster og følge det konsekvent. Dette er mønstre for fotnoter; i bibliografilisten må initialer/fornavn som sagt settes etter etternavn.

Bok

Bernard Cerquiglini, 1989, *Éloge de la variante: histoire critique de la philologie*, Paris: Seuil.

Hans Belting, 1990, *Bild und Kult: Eine Geschichte des Bildes vor dem Zeitalter der Kunst*, München: C. H. Beck.

Bok i serie

Margaret H. Mills, red. 1999, *Slavic Gender Linguistics*, (Pragmatics & Beyond NS 61), Philadelphia, Pa.: John Benjamins.

Artikkel i tidsskrift

A.V. Isačenko, 1978, “Kogda sformirovalsja russkij literaturnyj jazyk?” *Wiener Slavistisches Jahrbuch* 24, ss. 124–136.

Juana Gil, 1989, “The Binariness Hypothesis in Phonology: Jakobson (1938) to Ohala (1985),” *Historiographia linguistica* 16 (1–2), ss. 30–42.

Artikkel i artikkelsamling

Simon Franklin, 1987, “Echos of Byzantine Elite Culture in Twelfth-Century Russia?” *Byzantium and Europe: First International Byzantine Conference, Delphi, 20–24 July, 1985*, A. Markopoulos (red.), Athen: Europaiko Politistiko Kentro Delphon, ss. 177–187.

A.F. Prijatkina, 2000, “Prostorečnye novoobrazovanija: ikh osnova i sud’ba,” L.P. Krysin (red.), *Russkij jazyk segodnja*, Moskva: Azbukovnik, ss. 231–239.

Det er mange detaljer i disse eksemplene som kan diskuteres og gjøres anderledes. For eksempel har jeg valgt å skrive bynavn på norsk (Athen) istedenfor å følge den skrivemåten og det språk utgaven bruker (Athens). Et argument for dette er at også forkortelsene for sidetall (ss.) og redaktør (red.) er holdt på norsk. Forkortelsene for sidetall kan godt kuttes ut, det samme kan anførselstegnene rundt artikler.

Har en bok flere utgivelsessteder, er det vanlig å skrive begge hvis det er to steder, og bare det første når det er flere enn to. Man kan også konsekvent skrive bare ett bynavn.

Har en bok to utgivere, setter man opp begge, ved tre eller flere redaktører er det vanlig å sette den første (etter alfabetisk rekkefølge) og føye til "et al."

Selv om noen tidsskrifter bruker romertall i nummereringen av utgavene er det i bibliografien en fordel å benytte vårt arabiske tallsystem i alle tilfeller. Romertall kan brukes i referanser til bind i en verkutgave som siteres i teksten, f.eks. er det vanlig å sitere Dostoevskij med referanser av typen (XIII, 382); romertallet viser til bind, det arabiske tall til siden.

Tallet i parentes etter angivelse av volum refererer til heftenummer (se Gil 1989).

Tekstbehandling og typografi

I DE SISTE ÅR er det kommet flere bøker med titler som *Your Mac is not a Typewriter*, o.l. Samtidig som det å skrive hovedfagsoppgaven på datamaskin er blitt det normale, henger gamle konvensjoner fra skrivemaskinens tidsalder igjen og gjør at utseendet på mange publikasjoner — på langt nær bare hovedfagsoppgaver — ikke holder den kvalitet man kunne forvente, idet mange velger for omstendelige (og typografisk uheldige) løsninger og ikke utnytter det nye skriveredskapets muligheter. Jeg vil ikke her gi noen innføring i tekstbehandling (for en slik henvises til håndbøker for de ulike tekstbehandlingsprogram) eller typografi (de mest brukte programmer for hovedfagsoppgaveskriving som Word er uegnede for typografiske kvalitetsprodukter), men bare peke på noen vanlige feil i settingen av manuskripter.

Unngå understrekinger. Bruk *kursiv* til utheving. Unngå også å sette ord med STORE BOKSTAVER (VERSALER). Bruk SMÅ KAPITELER. Hvis fonten du bruker ikke har små kapiteler (og programmet bare lager forminskede versaler), unngå dette snittet.

Ikke bland mange skrifter i ett dokument.

Ikke bland mange skriftstørrelser i ett dokument. Lag en oversiktlig hierarkisk kapittelinnndeling, uten nødvendigvis å innføre nye stiler og størrelser for hver kategori.

Hovedteksten i oppgaven blir penest om den settes i blokksats, dvs. med jevne marger på hver side (slik som dette dokumentet). Det krever imidlertid at man er nøye med orddeling, slik at ord og mellomrom ikke trekkes utover. De fleste programmer har automatiserte orddelingsfunksjoner, imidlertid må man alltid gå over orddelingen manuelt og sjekke/supplere delinger. Husk også at ulike språk har ulike orddelingskonvensjoner. Ikke alle tekstbehandlingsprogrammer mestrer dem. Ofte deles det unødvendig hyppig — ha helst ikke mer enn to linjer etter hverandre med orddeling. Unngå delinger av egennavn. Unngå også linjeskift mellom initial og etternavn. Smale spalter (f.eks. ordlister, dikt, tabeller) må derimot ikke

settes i blokksats, men venstrejustert, altså med rett marg på venstre side. Motto skal også være venstrejustert, selv om det står langt til høyre over første avsnitt.

Ikke ha for store innrykk i nye avsnitt. Her spiller skrifttype og linjeavstand inn — men en god tommelfingerregel er at innrykket er like langt som linjeavstanden er høy, slik at man får tilnærmet et kvadrat (se første del av dette heftet). Linjeavstanden bør være ca. 20% større enn skriftstørrelsen, f.eks. 12 pt skrift med 14 pt linjeavstand. (Skrives 12/14 og leses “tolv punkt på fjorten”).⁴

Den vanligste og enkleste regelen for avsnitt og innrykk er ellers: Ikke innrykk ved 1) start på kapittel, 2) etter innrykket sitat, 3) etter avsnitt som følger etter en tom linje (markerer større pause i teksten).

Bruk anførselstegn (“ ”), apostrof (') og enkle anførselstegn (‘ ’), dvs. ikke tegn for tommer (" ") og fot (!). På russisk og fransk er «» de vanlige tegn; «» brukes også en del på norsk. Tyskerne skriver „slike tegn“ eller »slike«.

Det finnes ulike regler for plassering av . , : ; ! ? i forbindelse med anførselstegn. I noen tekster vil man se at plasseringen varierer, f.eks. “plassering,” og “plassering”, i samme tekst — da er intensjonen å la plasseringen av tegnene følge logisk av sammenhengen — avhengig av om skilletegnet hører til det som siteres/settes i anførselstegn eller ikke. Her vil man fort støte på tvilstilfeller. Det anbefales derfor å ofre logikken for typografien og heller velge en variant der man følger samme regel for det enkelte tegn. Hovedmodellen er da at . , ! ? står foran anførselstegn (altså “telefon,” “telefon.” “telefon!” “telefon?”) mens : og ; står etter (altså “telefon”: “telefon”);). Når man bruker enkle anførselstegn (‘ ’) for å markere f.eks. sitat i sitat, er hovedregelen at de settes innenfor alle typer tegn (altså ‘telefon’, ‘telefon!’ ‘telefon’; ‘telefon’: etc.). «» står innenfor alle tegn («hus». «hus»!)

Fotnotetegn settes utenfor alle andre tegn, “slik som dette.”⁴

Det skal *ikke* være to mellomrom etter punktum.

Tall mellom *en* og *tolv* skrives med bokstaver i hovedteksten.

⁴ For hovedfagsoppgaven er det imidlertid ofte et krav at den skal settes med dobbel linjeavstand.

Unngå for mange forkortelser i teksten, slike som f.eks., o.l., etc., dvs. Det regnes for bedre stil å skrive disse ord og uttrykk ut. (Relativt frekvent bruk av forkortelsen f.eks. i dette heftet forsvares til en viss grad av dets tekniske karakter.)

Det er forskjell på *bindestrek* (-) som i “munn- og klovsyke,” *strek mellom to tall* (–) (betyr “til”) som i “1986–1987” og *tankestrek* (—) som i “og inn kommer—kongen.”

Vurdér å bruke ligaturer for bokstavforbindelsene fi, fl, (evt. ff, ffi, ffl) — dette er ikke nødvendig for alle fonter (Palatino tar seg for eksempel godt ut uten fi/fl-ligaturer), men påkrevd for Garamond, Minion, Times og andre. Kf. forskjellene:

med ligaturer

typografi er flott
typografi er flott
typografi er flott
typografi er flott
offisielt

uten ligaturer

typografi er flott (AGaramond)
typografi er flott (Minion)
typografi er flott (Times)
typografi er flott (Palatino)
offisielt (AGaramond)

Sett linjeavstanden til en *nøyaktig* punktstørrelse (ikke “*minst* 16 pt”). Dette er særlig viktig når man benytter mer enn én font i dokumentet (f.eks. latinsk og kyrillisk).

Dersom du bruker sidetall oppe i marginen, skal begynnelse på nytt kapittel ikke pagineres.

Referanser

Bringhurst, Robert, 1996, *The Elements of Typographic Style*, London: Hartley Marks, 2. utg. (pb).

Lindgren, Rolf, 1992, *Typografi og Macintosh*, Oslo: Spartacus.

Tschichold, Jan, 1991, *The Form of the Book: Essays on the Morality of Good Design*, London: Lund Humphries.

Williams, Robin, 1990, *The Mac Is Not a Typewriter: A Style Manual for Creating Professional-Level Type on Your Macintosh*, Berkeley: Peachpit Press.

Williams, Robin, 1992, *The PC Is Not a Typewriter: A Style Manual for Creating Professional-Level Type on Your Personal Computer*, Berkeley: Peachpit Press.

Williams, Robin, 1996, *Beyond the Mac Is Not a Typewriter: More Typographic Insights and Secrets*, Berkeley: Peachpit Press.